

Vereniging voor Biologisch-Dynamische
Landbouw & Voeding Jaarverslag 2019

Biologisch-dynamische landbouw

Mensenwerk!

Ontmoeting en initiatief

Luc Ambagts, beleidsmedewerker bij de BD-Vereniging, maakte een samenvatting van 'De Landbouwcurcus' en ook van 'Waarnemen en Denken', het eerste filosofische werk van Rudolf Steiner. "Boeiend om bij het schrijven van een verslag juist weer nieuwe verbanden te ontdekken!"

steinerinessentie.nl

Of het nu om psychologie, geschiedenis of antropologie gaat: op gebieden waar de mens een rol speelt – en dus ook bij de biologisch-dynamische landbouw – hoort de mens zelf, met zijn persoonlijkheid, het begrip te vormen bij onderzoek. Vandaar dat we ons gesprek over de essentie van de BD-landbouw met drie persoonlijke vragen begonnen: "Hoe heb je de BD voor het eerst ontmoet, wat doe je nu daarmee en wat zie je jezelf in de toekomst nog doen?"

Een knuffelboek, een tuinder met lekkere aardbeien, de kleuterklas van de Vrije School, het aanbod van een bio-winkel, een studentenfeest. Zo verschillend als de verhalen over die eerste ontmoeting ook zijn, we ontdekken dat er steeds sprake is van een vanzelfsprekende positieve herkenning. Je voelt aandacht. Je ontmoet een wereld die een samenhangend geheel is. We zijn in juni 2019 met vijf mensen bij elkaar gekomen rond de vraag naar de essentie van BD. Loes van Loenen, jammaakster, die de communicatie voor de BD-Vereniging verzorgt. Martha Bruning, werkzaam bij kaarsenmakerij Dipam en betrokken bij BD-Jong. Herman-Jan Stroes, trainer en coach in organisaties en actief bij BD-Beroepsontwikkeling. Albert de Vries, onderzoeker en coach, leider van het project Bedrijfs-individualiteit. En Luc Ambagts, beleidsmedewerker bij de BD-Vereniging.

De antwoorden op de vervolgvraag wat we onszelf in de toekomst nog zien doen kan gelezen worden als onderdelen van een programma voor de BD-Vereniging: Publicaties verzorgen die de BD-landbouw dichterbij de mensen brengt. In onderlinge gelijkwaardigheid het individuele van de mens in zijn persoonlijke kwaliteiten laten verschijnen. BD-natuureducatie opzetten. Coachingswerk verbinden met praktisch werk in de tuinderij. Het is duidelijk dat iedereen nog plannen heeft.

Martha vertelt hoe ze samen met Jasper en Dave, de tuinders van Kraaybeekerhof, al wieden en schoffellend sprak over haar idee voor natuureducatie. Schoffelen en wieden waren vertrouwde bezigheden. Maar

“Wat gaan we van biologisch-dynamische landbouw maken?”

om dat tijdens een serieus gesprek te doen was nieuw voor haar. Het bleek wonderwel te werken. Ook de andere deelnemers ontdekten in wat ze al gedaan hadden kiemen, gebeurtenissen waar ze nu al bezig zijn met hun toekomstideaal. "Waar heb je al een succes behaald?" blijkt een werkzame vraag. En tegelijkertijd blijkt daarbij het voorbeeld van de een (ontwikkelen van natuureducatie) een voorbeeld voor de ander (coachen in een tuinderij). We kunnen van elkaars ervaring leren. We vormen een samenhangend geheel. Zo blijkt in de biologisch-dynamische landbouw de essentie verbonden met toekomstinitiatieven. Dan is de vraag niet zozeer "Wat is biologisch-dynamische landbouw?", maar eerder "Wat gaan we van biologisch-dynamische landbouw maken?!"

Doe je mee?

Risley Steiner

... het allerbelangrijkste voor de toekomst zal gebeuren door de onversaagdheid van het afzonderlijke, menselijke individu. Deze onversaagdheid van het afzonderlijke menselijke individu komt alleen voort uit een waarachtig, echt vertrouwen in een onuitputtelijke bron van goddelijke kracht in de menselijke ziel.

22 november 1918

Activiteiten in 2019

- jan - mrt Landbouwcursus
- 23 - 24 jan Demeterplein en werkgroepen op de Biobeurs
- 6 - 9 feb *Landbouw en Economie* - Landbouwconferentie Dornach
- 15 feb *Landbouw en Kosmos* - Winterconferentie in Dronten
- 22 feb *Daarom ben ik boer* - Winterconferentie in Wortel
- 9 mrt *Kalium en natrium* - studiedag Stoffengroep
- 22 mrt BD-Jong weekend
- april Preparatencursus
- 4 mei *Onderzoek in de landbouw* - studiedag BD-Master
- 24 mei Netwerkbijeenkomst Voedsel Anders
- 11 jun *Essentie van BD-landbouw* - onderzoeksmiddag
- 15 jun *Buiten en binnen* - Jaardag BD-Vereniging en Stichting Grondbeheer
- 21 - 23 jun Midzomerviering met BD-Jong sep Start tweede traject BD-Master
- 14 - 15 sep BD-Zomerschool
- 26 - 29 sep Michaeldagen
- okt Toekomstzaaien op verschillende bedrijven
- 19 nov Van droom naar bedrijf
- 12-dec Congres *Inclusieve landbouw als bron van geluk en welzijn*
- 28 - 30 dec Midwinterviering met BD-Jong

Publicaties: Werken aan Vitaliteit

De compost- en spuitpreparaten vormen het hart van de biodynamische land- en tuinbouw, zowel in grote bedrijven als in je eigen moestuin. Luc Ambagts stelde het boek samen 'Werken aan vitaliteit', over het maken, begrijpen en toepassen van deze preparaten.

De beschrijvingen van Jola Meijer en Albert de Vries stellen je in staat deze preparaten zelf te maken. In persoonlijke bijdragen vertellen praktijkmensen en wetenschappers over hun ervaringen en opvattingen. Een samenvatting van de landbouwcursus en een wegwijzer in de BD-beweging completeren het geheel.

"Het werk met de preparaten doet een beroep op je verbeeldingskracht. Tegelijkertijd heeft het overtuigende effecten op de vruchtbaarheid van de bodem en het humusgehalte. De vitaliteit die je ermee stimuleert in bodem, plant en dier, vindt via de voeding ook zijn weg naar de mens. Juist die vitaliteit is nodig om creatief en daadkrachtig in de wereld te werken."

Louise Vercruisje, coördinator van de Boerengroep in Wageningen, werkte mee aan de organisatie van het congres *Inclusieve landbouw als bron van geluk en welzijn*. "Het was een plezier om de levenslustige mensen achter de BD-Vereniging en achter Stichting Demeter beter te leren kennen, alsook om te ondervinden

hoe een goed georganiseerd congres, waarbij de juiste mensen worden uitgenodigd, honderden mensen kan raken en nieuwe, mooie connecties kan verwezenlijken."

www.boerengroep.nl

Dynamisch Perspectief

2019-1 **Landbouw & Kosmos, boeren tussen hemel en aarde**

2019-2 **Zaaiers, zaadgoed is van ons allemaal**

2019-3 **Duurzaamheid van BD-landbouw**

2019-4 **BD-moestuinen, inspiratie van en voor moestuiniers**

Loes van Loenen, verzorgt naast het bladmanagement van Dynamisch Perspectief ook de website en de nieuwsbrief. Ze is partner in de jammakerij Sjamaan. "Ik vind het leuk om met leden van de BD-Vereniging te bellen met de vraag of ze een artikel willen schrijven. En het is telkens een fijne verrassing dat nagenoeg iedereen graag zijn ervaringen op papier zet."

www.sjamaanjam.nl

Projecten: BD-Beroepsontwikkeling

Met twintig intervisiegroepen, waarvan vijf specifiek voor jongeren, een voor landbouw & zorg, twee voor BD-imkers, een themagroep Demeterfruit en een combinatiegroep boeren&burgers werken zesentwintig begeleiders met de beroepsleden van de BD-Vereniging aan beroepsontwikkeling in de BD-landbouw.

Voor Stichting Demeter verzorgen dezelfde begeleiders de gesprekken Collegiale Toetsing waarin de boeren en tuinders sterke en zwakke punten in hun bedrijfsvoering ontdekken.

Joke Bloksma leidt samen met Jaap Vermuë en Petra Derksen het project BD-Beroepsontwikkeling. Ze is docent op Warmonderhof, trainer en ontwerper van landbouwbedrijven. "Het geeft mij elke keer weer vreugde als iemand met een nieuwe blik naar een oud 'probleem' kan kijken en dan opeens weet hoe het nu anders aan te pakken."

www.jokebloksma.nl

BD-Vereniging in 2019

Willy Schilthuisfonds

De BD-Vereniging werkte in 2019 mee aan de volgende projecten:

BD-Master

Transistiecoalitie Voedsel

Voedsel Anders

Collegiale Keten*

Onderzoek bewaren van koemestpreparaat

Werken met Bedrijfsindividualiteit

Toekomstzaaien

Communicatie over BD-landbouw

CSA conferentie

Boerenwijsheid

Demeter Monitor

Marion Schoenmakers is initiator van het project Collegiale Keten. Samen met Caro van Roon - die methodisch en procesmatig bijdraagt - bouwt zij aan een nieuwe vorm van samenwerken binnen de keten als geheel. "Van teler, verwerker, winkelier, financier tot consument, iedereen heeft een eigen inbreng en daarmee invloed op het geheel. Juist die diversiteit is essentieel, wij zetten de wijsheid van het collectief in om individueel te groeien. Dan gebeurt er iets op energetisch niveau. Er komt een gemeenschappelijke drang het voor elkaar goed te doen. Dat zijn kippenveld-momenten voor mij en iedereen die deelneemt." Deelnemers uit alle ketenschakels leren elkaar echt kennen. Ze zien welke afwegingen, risico's en verantwoordelijkheid iemand neemt in zijn bedrijfsvoering. Dat bevordert een collegiale samenwerking.

* Het project Collegiale Keten wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Gelderland en de EU. Europa investeert in haar platteland.

www.collegialeketen.nl

Partners

Academie voor Ervarend Leren
 Antroposofische Vereniging
 De Beersche Hoeve
 Bewust Bodemgebruik
 Biohuis
 Bionext
 Boerenraad
 Burger Boer Bankier
 Christoffor uitgeverij
 Federatie Agro-Ecologische Landbouw
 Initiatiefgroep Grondeigendom
 Iona Stichting
 Kring-Loop
 Land&Co
 Landgilde
 Land van ons
 Louis Bolk Instituut
 LTO-TTIP overleg
 Milieudefensie
 Ministerie LNV
 Natuur & Milieu

Netwerk Grondig
 Odin
 Oosterwold "Voedsel Lokaal"
 Other Wise
 Pioniersgroep Zorglandbouw
 Platform Aarde Boer Consument
 Rijkswaterstaat
 Stadslandbouw Amsterdam
 Stichting Demeter
 Stichting Grondbeheer
 Stichting Kraaybeekherf
 ToekomstBoeren
 Transitiecoalitie Voedsel
 Triodos Bank
 Voedsel Anders
 Wageningen UR
 Warmonderhof
 Werkgroep Grondgebonden
 veehouderij
 Wereld Natuur Fonds
 Zuiver Zuivel

Piet van IJendoorn was van 2013 tot 2019 voorzitter van de BD-Vereniging. Nu werkt hij als ambassadeur van de BD-Vereniging en ijvert samen met veel verwante organisaties voor een ander landbouwbeleid. "In de KringLoop naar Den Haag heb ik ervaren dat we samen sterk staan. Met een grote groep BD-boeren naast een groeiende, brede burger beweging. Dat geeft hoop op een goede aarde-toekomst."

transitiecoalitievoedsel.nl

Financieel verslag

Maria van Boxtel, is penningmeester van de BD-Vereniging. Ze werkt als projectleider biologische en duurzame landbouw bij Land & Co. "Als jonge boer heb je vaak aanvullende financiering nodig op je banklening. Hoe doe je dat? Met een gastles

op de Warmonderhof verzamelden we goede, kritische vragen van de leerlingen. Zo maakte ik met BD-Jong en andere partners de brochure 'financiering voor duurzame landbouwbedrijven', vol praktische voorbeelden voor boeren en tuinders."

www.landco.nl/anders-financierien/

Bram Gordijn, stopte eind 2019 met zijn werk als administrateur voor de BD-Vereniging, dat hij sinds 2008 met veel trouw en toewijding gedaan heeft. "Allerlei geldstromen heb ik voorbij zien komen, groot en klein. Eén zo'n kleintje kan mij telkens weer enthousiast maken: BD-jong lukt het jaarlijks om met weinig kosten een waardevolle excursie, of zelfs een heel weekend te organiseren."

Maria van Boxtel, penningmeester, Bram Gordijn, administratie (2019) en Carmencita de Ruiter, administratie (2020)

Landbouw en kosmos als groots thema van de Winterconferentie, actieve uitwisseling in BD-beroepsontwikkeling voor een toenemend aantal beroepsleden, de urgentie van veranderingen in de landbouw neemt toe. De vereniging blijft hierin een actieve rol spelen.

In 2019 verzorgde Bram Gordijn voor het laatste jaar trouw de administratie van de vereniging – na zijn afscheid met een mooi feestje op boerderij Veld & Beek is hij nu met pensioen.

Hoewel de kosten de afgelopen jaren zijn aangepakt, geeft de BD-vereniging meer uit dan er aan vaste inkomsten via contributie jaarlijks binnenkomt. Twee jaar geleden hebben we daarom een contributieverhoging doorgevoerd en tevens een variabele contributieregeling, waarbij elk lid zelf kan kiezen voor het normbedrag, het minimumbedrag, of het steunbedrag. We ontvangen regelmatig giften en nalatenschappen. Het periodiek schenken met een overeenkomst voor minimaal 3 jaar is vorig jaar toegenomen. Voor al deze vormen

2019 en begroting van 2020 en 2021

van schenken zijn we de gulle gevers zeer dankbaar.

Op de Algemene ledenvergadering in 2019 hadden we ook een kascommissie ingesteld. Het bestuur heeft ervoor gekozen om 2019 toch nog de accountant de boekhouding te laten controleren, waarmee de periode dat Bram Gordijn de administratie verzorgde op de voor hem gebruikelijk wijze is afgerond. Wij hebben de cijfers aan Auren Accounting Products BV aangeboden. Zij gaan na of het financieel verslag in overeenstemming is met de hieraan ten grondslag liggende administratie van de vereniging. Uit hun rapport feitelijke bevindingen - aangeboden aan het bestuur - blijkt dat er geen onjuistheden waren en het jaarverslag in overeenstemming is met de administratie.

Financieel beleid

De afgelopen jaren hebben we een stevige steun in de rug gehad van mensen die ons - in de vorm van legaten - geld schonken. We zien nu dat we minder legaten ontvangen. Sinds 2015 werkt het bestuur daarom aan een begroting waarin deze legaten niet langer in de lopende begroting zijn opgenomen. Bovendien is gewerkt aan verhoging van inkomsten met projecten, contributie-

verhoging en variabele contributie. Die lijn zetten we door. Grote giften en legaten kunnen we dan inzetten voor nieuwe projecten.

Voor de begroting van 2019 is verder ingezet op die evenwichtssituatie, waarbij bij uitzondering ook € 20.000 extra is begroot aan arbeidskosten. Deze begroting is in de Algemene ledenvergadering 2019 door de leden, op voorstel van het bestuur, goedgekeurd.

Onze vaste administrateur Bram Gordijn is eind 2019 met pensioen gegaan, en zijn vervangers Carmencita de Ruiter en Suzanne van Wezel zijn al ingewerkt. Ook is Loes van Loenen voor communicatie aan het team toegevoegd. Er zijn geen nalatenschappen in de lopende begroting meer opgenomen. Wel hanteerden we in 2019 een begrotingstekort van € 23.400. We werken verder aan de groei van de inkomsten door een contributieverhoging, een toename van het aantal leden en het aanvragen van projectsubsidies.

Inkomsten

De regelmatige inkomsten van de vereniging bestaan op de eerste plaats uit de

jaarlijkse contributies en giften. De contributie is, mede door de contributieverhoging, gestegen naar € 120.700 in 2019. Helaas waren er ook leden die hun contributie niet hebben voldaan. In 2020 zullen we via de mail gaan factureren en sneller een aanmaning sturen. Vindt u het ook prima om uw factuur via de mail te ontvangen en bent u nog niet bij de vereniging bekend met uw mailadres? Geef uw mail dan door aan bureau@bdvereniging.nl. Mede door de late verzending van onze brief met het verzoek om giften aan u als leden zijn de giften gedaald naar € 12.577. Maar daarnaast ontvingen we in 2019 een legaat van € 106.560. Wij zijn iedereen zeer dankbaar die de vereniging ondersteunt. Omwille van de privacy hebben we de namen van de gevers niet vermeld. Wij zijn verheugd om te ervaren dat mensen tijdens of na hun leven een substantiële financiële bijdrage geven.

De inkomsten uit contributies zijn de basis van de vereniging, naast de giften en inkomsten uit Dynamisch Perspectief, boeken en advertentieverkoop. De rente-inkomsten zijn in de afgelopen jaren steeds verder gedaald door de lage rentestand. Totale inkomsten: € 138.468.

Carmencita de Ruiter verzorgt de financiële administratie van de BD-Vereniging. Ze is korfinker en geeft les in biodynamisch tuinieren. Daarnaast werkt ze als administrateur voor diverse andere bedrijven. "Een heldere boekhouding is belangrijk om je bedrijf gezond te houden en de juiste beslissingen te nemen."

carmencitabd.nl

Suzanne van Wezel verzorgt het secretariaat. Daarnaast maakt ze 'sprookjes in vilt', minutieuze miniatures van vilt. "Soms kost het moeite, maar ik koop zowat alles biologisch-dynamisch."

sprookjesinvilt.nl

Exploitatie	begroting 2019*	resultaat 2019	begroting 2020	begroting 2021
Inkomsten				
Contributies	130.000	120.700	125.000	130.000
Giften	25.000	12.577	15.000	20.000
Samenwerking partners (AViN/De-meter)	3.000	0	4.000	4.000
Advertenties, DP's en boekenverkoop	7.500	5.191	6.000	6.000
Subtotaal	165.500	138.468	150.000	160.000
Uitgaven				
Indirecte kosten				
Personeels- en medewerkerskosten	90.000	94.252	71.000	66.000
Huisvestingskosten	3.000	4.293	4.000	4.000
Kantoorkosten	10.000	9.481	9.000	9.000
Bestuur / beheer / accountant	10.000	17.854	15.000	15.000
Communicatiemiddelen	5.000	3.926	1.000	1.000
Subtotaal	118.000	129.807	100.000	95.000
Dynamisch Perspectief	45.000	44.424	45.000	45.000
BD-beroepsontwikkeling	25.000	23.577	25.000	25.000
Totale uitgaven	188.000	197.808	170.000	165.000
Subtotaal inkomsten minus uitgaven excl. projecten	-22.500	-59.340	-20.000	-5.000
Saldo uitgaven projecten	-1.000	-11.876	-23.755	-23.291
Rentebaten	100	67	50	25
Resultaat	-23.400	-71.148	-43.705	-28.266

Uitgaven

We onderscheiden de volgende groepen uitgaven:

De basiskosten van de vereniging:

subtotaal € 129.807

De personeelskosten en huisvestingskosten waren hoger dan begroot, en de personeelskosten waren voor 2019 al bij uitzondering hoger begroot omdat we nieuwe medewerkers voor secretariaat en administratie hebben ingewerkt. De kosten voor bestuur, beheer en accountant waren te laag begroot: onder andere de jaardag met ALV op Zonnehoeve en het jaarverslag vallen onder deze post. In 2020 is daarom een daarop aangepast bedrag in de begroting opgenomen. De kosten voor communicatie en ledenwerving vielen lager uit, in 2020 zetten we daar weer meer op in.

Ons blad Dynamisch Perspectief:

subtotaal € 44.424

Met de jaarlijkse vier nummers van Dynamisch Perspectief volgen we de seizoenen en maakten we themanummers die ook voor niet-leden een bron van inspiratie zijn. Het eerste nummer van 2019 met het thema 'Landbouw en Kosmos' gaf inspiratie uit de Winterconferentie. Het tweede nummer 'Zaaiers, zaadgoed is van ons allemaal' gaf een overzicht van allerlei initiatieven op het gebied van veredeling en vermeerdering van zaadvaste rassen. Met het online dossier 'Zaadgoed en veredeling'

op de website van de BD-Vereniging verdiepten we het gesprek over zaadveredeling. Voor elk nummer dat verschijnt staat nu een dergelijk dossier met naslagwerk en opinies op de site. Het derde nummer over 'Landbouw en duurzaamheid' beschreef de nieuwe inzichten van Meino Smit en gaf een toekomstperspectief op de landbouw in 2040. Het vierde nummer 'BD-moestuinieren' werd enthousiast ontvangen door actieve hobby-tuinders. Bladmanager Loes van Loenen vond in 2019 nieuwe vrijwilligers voor de redactie en enthousiaste thema-redacteuren die met hun kennis en ervaring meer inhoud bieden. Dynamisch Perspectief blijft een belangrijke verbindende schakel binnen de vereniging. Naast Dynamisch Perspectief kunnen leden ook op de hoogte blijven van de activiteiten via de e-mail-nieuwsbrief: meld u aan via bd-vereniging.nl. We publiceerden tevens het boek 'Werken aan vitaliteit' en participeerden in de Demeter Monitor.

BD-Beroepsontwikkeling:

subtotaal € 23.577

Er zijn zo'n 20 groepen met actieve deelnemers van BD-beroepsontwikkeling. De 26 begeleiders werkten in 2019 actief aan het nieuwe jaarthema 'Samenwerking' en kwamen bijeen op de Stadsboerderij in Almere, een mooie plek waar je de samenwerking op BD-bedrijven in de praktijk kan zien. BD-beroepsontwikkeling kent actieve intervisiegroepen met boeren, de intervisiegroep

voor imkers, twee groepen met zorgboeren en een vijftal jongerengroepen. Ook zijn er nu twee groepen Collegiale Keten, waarbij van boer tot consument en van winkelier tot bankier een deelnemer aanschuift. In opdracht van Stichting Demeter verzorgen de begeleiders van BD-beroepsontwikkeling ook de begeleiding van de Collegiale Toetsing, waarbij licentiehouders elkaars bedrijven bezoeken voor een peer-to-peer review en onderling ambities uitwisselen voor de ontwikkeling van BD-landbouw op hun bedrijf. Aan de actieve groepen van BD-Beroepsontwikkeling is iets minder uitgegeven dan begroot.

Projecten:

subtotaal € 11.876

Voor uitgaven aan alle projecten hadden we € 1000 begroot (uitgaven minus inkomsten van projecten), hier is daadwerkelijk € 11.876 aan uitgegeven, omdat we op meer gebieden actief zijn geweest.

We steunden de volgende projecten:

Bedrijfsindividualiteit, onderzoek op verschillende bedrijven naar het herkennen en verwoorden van dit unieke concept: uitgaven: - € 1.209

Winterconferentie, thema Landbouw en Kosmos met sterrenkijken: inkomsten: € 5.706 - uitgaven € 6.636 = - € 930

Congres Inclusieve Landbouw, met ruim 220 deelnemers en de resultaten van het onderzoek van Meino Smit: inkomsten: € 13.321 - uitgaven: € 16.063 = - € 2.742

Boerenwijsheid, in samenwerking met de Transitie Coalitie Voedsel inzetten op kennis en ervaring van boeren in het nieuwe landbouwbeleid: inkomsten: € 20.800 - uitgaven € 19.300 = € 1.500

Boek 'Werken aan vitaliteit' over de preparaten en te bestellen via onze webshop: inkomsten € 229 - uitgaven: € 1569 = - € 1.340

BD-Master, twee leerlingen vormden hun eigen leerweg met BD-begeleiding: inkomsten: € 1.233 - uitgaven: € 597 = € 636 (kosten lopen nog door in 2020).

BD-jong, geslaagde weekendbijeenkomst op de Noaberhoeve: inkomsten: € 266 - uitgaven: € 494 = - € 228

BioBeurs, onze bijdrage aan het gezamenlijke Demeterplein in 2019 plus stands op andere bijeenkomsten: uitgaven: - € 3.292

Collegiale Ketten, twee groepen en workshop op de Bio-beurs 2019 met steun van de provincie Gelderland en de IONA stichting: inkomsten: € 2.729 - uitgaven € 1.500 = € 1.229

Toekomst Zaaien en Demeter Monitor, steun aan Stichting Demeter voor campagne rondom gezamenlijk zaaien en opstellen jaarlijkse Monitor: uitgaven: - € 2.500

Stijgbeeldenonderzoek, verkenning van bewaarkwaliteit van koemestpreparaat op meerdere bedrijven door onderzoeker Roelant de Vletter, ook met steun IONA stichting: uitgaven: - € 2.000

Diverse kleine projecten, zoals lidmaatschap van Netwerk Grondig en Platform Aarde, Boer, Consument: uitgaven: - € 1.000

Totale uitgaven: € 209.684

Het totale begrote tekort voor 2019 was € 23.400. Het uiteindelijke gerealiseerde tekort in 2019 is € 71.148 Dit tekort is veel hoger dan begroot en hoger dan gewenst. De belangrijkste redenen hiervoor zijn minder inkomsten dan begroot - zowel minder contributie als minder giften. Daarnaast maken we voor enkele posten meer kosten. Dit betreft een eenmalige extra uitgave van € 24.252 voor het overdragen aan nieuwe medewerkers. Daarnaast hebben we enkele posten te laag begroot: voor kosten voor bestuur, beheer en accountant maken we met o.a. de jaardag met ALV op Zonnehoeve en het jaarverslag meer kosten. Bovendien hebben we meer uitgegeven aan projecten; gedeeltelijk betrof dat projecten die eerder zijn goedgekeurd en pas in 2019 zijn gefactureerd. Met een overzicht van lopende projecten houden we dat nu beter in de gaten.

Begroting 2020 en 2021 en Toewijzing resultaat 2019

Sinds de contributieverhoging in 2018 hebben we ingezet op het verhogen van de inkomsten. Door de contributieverhoging en de variabele contributie realiseren we ook meer inkomsten. Daarnaast heeft Stichting Demeter toegezegd nieuwe Demeter licentiehouders een jaar beroepslidmaatschap cadeau te doen. Dat biedt de BD-Vereniging ook aan voor vierdejaars leerlingen van de Warmonderhof.

Na eerdere besparingen zetten we zo in op het verhogen van de inkomsten, via meer leden, fondsen en partnerschappen. Doel is een begroting waarbij we de kosten kunnen betalen uit de contributiebijdragen en kleine giften. Dan kunnen we grote giften en legaten inzetten voor bijzondere projecten.

In 2019 ontvingen we een nalatenschap van € 106.560, waardoor de vermogenspositie van de vereniging verbeterd is. In overeenstemming met het financieel beleid hebben we niet langer geld uit nalatenschappen in de begroting opgenomen. Wel begroten we nog met een tekort. Door te sturen op verdere groei van de inkomsten vertrouwen we erop dat de begroting na 2021 verder in evenwicht komt.

Eerder is een contributieverhoging doorgevoerd, waardoor we in de toekomst stijgende inkomsten verwachten. Om de contributie-inkomsten verder te verhogen, blijven we werken aan ledenwerving en zullen we in 2020 niet-betalende leden weer actief herinneren. Ook vragen we de leden om te helpen met onze administratie te vereenvoudigen door via de e-mail te factureren en door betaling via automatische incasso.

Het totale resultaat geeft een begroot tekort van € 43.705 voor 2020. In 2021 verwachten we dat verder terug te brengen tot € 28.266. Het resultaat van 2019 wijst het bestuur toe naar rato van de reserve: voor 2019 komt € 67.782 ten laste van het

Willy Schilthuisfonds en € 3.366 ten laste van de Algemene Reserve; samen het tekort van € 71.148.

Ledenbijdragen, giften en nalatenschappen blijven nodig voor de vereniging om BD-ontwikkeling te ondersteunen.

Toelichting op de balans

De boekwaarde van de vaste activa is € 838. Debiteuren: dit saldo was in 2019 flink opgelopen. We hebben daarom met een 'voorziening dubieuze debiteuren' de oninbare posten afgeboekt. De hoogte van het bedrag crediteuren is normaal voor een vereniging van onze omvang.

Onze reserves zijn gestegen tot € 200.999. Met deze buffer kunnen we onvoorziene uitgaven of een tegenvallend resultaat incasseren.

Ledenaantal

Het totale aantal leden van onze vereniging is licht gestegen. Dit betreft een daling bij de basisleden (- 3), en een stijging van het aantal beroepsleden (+ 16). Dit betreft zowel nieuwe beroepsleden, als leden die hun basislidmaatschap hebben omgezet in een beroepslidmaatschap.

In 2020 willen we graag weer een toename van het aantal leden. Doet u mee en werft u met ons nieuwe leden? Kent u mensen die interesse hebben? Kijk op bdvereniging.nl en biedt een kennismaking met de vereniging aan! ☺

Balans		
Activa	01-01-2019	31-12-2019
Materiele vaste activa		
Inventaris	0	838
Totaal vaste activa		838
Vlottende activa		
Vorderingen op leden	1.079	6.323
Dubieuze debiteuren (leden)		-6.250
Vorderingen op handelsdebiteuren		20.800
Waarborgsommen	985	810
Overlopende vorderingen	6.785	15.805
Totaal vlottende activa	8849	37.488
Liquide middelen	174.361	217.864
Totaal activa	183.210	256.191
Passiva		
Eigen vermogen		
W.Schilthuisfonds	152.705	191.483
Algemene reserve	12.882	9.516
Totaal eigen vermogen	165.587	200.999
Kortlopende schulden		
Handelscrediteuren	9.073	17.911
Overige passiva	8.550	32.656
Reserveringen (publicatie en vakgeld)		4.624
Totaal kortlopende schulden	17.623	55.192
Totaal passiva	183.210	256.191

Ledenaantal	01-01-19	01-01-20
Leden basis	1404	1408
Leden in buitenland	47	45
Leden jeugd tarief	23	18
Totaal basisleden	1474	1471
Beroepsleden	410	426
Totaal	1884	1897

Meer dan 200 deelnemers bezochten het congres
Inclusieve Landbouw op 12 december 2019:
bdvereniging.nl/duurzaam

Vereniging voor
Biologisch-Dynamische
Landbouw en Voeding

Derk Klein-Bramel

(1953- 2019) gaf in 2019 een belangrijke impuls voor het werken aan duurzaamheid. Een themanummer en het congres *Inclusieve Landbouw* waren enkele van de vruchten daarvan.

colofon

© 2020 Vereniging voor Biologisch-Dynamische Landbouw en Voeding

Post: Van Duijvenvoordestraat 2
4835 CB Breda
T 0850 609044
bureau@bdvereniging.nl
bdvereniging.nl

Dit jaarverslag is samengesteld door Luc Ambagts, Marteniek Bierman, Maria van Boxtel, Carmencita de Ruiter.

Foto's o.a. Shutterstock (1, 16), Ricardo Frantz / Unsplash (6), Michiel Wijnbergh (14)

Vormgeving Fingerprint.nl

BD-Vereniging Biologisch-dynamische landbouw produceert vitale voeding met respect voor alles wat leeft. De BD-Vereniging ondersteunt boeren en boerinnen bij de ontwikkeling van hun bedrijf met ontmoetingen, scholing, onderzoek en publicaties. Dat leidt tot meer bodemvruchtbaarheid, een gezondere leefomgeving en een fraaier landschap.

De BD-Vereniging werkt in Nederland en België samen met Stichting Demeter, Stichting Grondbeheer BD-landbouw, Landbouwschool Warmonderhof, Landwijzer, Studiecentrum Kraaybeekhof en de Antroposofische Vereniging.

Beroepsleden van de BD-Vereniging werken mee aan de ontwikkeling van de landbouw door de uitoefening van hun beroep als winkelier, voedingskundige, onderzoeker, boer of tuinder. Basisleden maken met hun lidmaatschap het werk van de BD-Vereniging mogelijk. Ook zij kunnen in de BD-Vereniging een actieve rol vervullen door informatie te verspreiden of deel te nemen aan activiteiten. Alle leden ontvangen het ledenblad *Dynamisch Perspectief* en uitnodigingen voor de activiteiten.

Bestuur Maria Inckmann - van Gaalen (voorzitter), Marteniek Bierman (vice-voorzitter, secretaris), Maria van Boxtel (penningmeester), Martha Bruning (lid), vacature (BD-jong).

Medewerkers Luc Ambagts (beleid en projecten), Carmencita de Ruiter (administratie), Loes van Loenen (communicatie), Suzanne van Wezel (secretariaat).

BD-beroepsontwikkeling Leden die met collega's in gesprek willen over de ontwikkeling van hun werk kunnen via het bureau contact opnemen met Joke Bloksma.

Schenken en legaten Dankzij de warme steun van veel mensen, in de vorm van giften en legaten, werkt de BD-Vereniging aan de ontwikkeling van de BD-landbouw. Giften zijn welkom op NL77TRIO 0212188771 t.n.v. Ver voor BD-landbouw. De vereniging is erkend als algemeen nut beogende instelling (ANBI). Schenken en legaten zijn vrijgesteld van schenkings- of successierecht.

Gerda Peters verzorgt - al vele jaren - de vormgeving van *Dynamisch-Perspectief*, het jaarverslag en vrijwel al het andere drukwerk van de BD-Vereniging. "Ik hou van de geur van papier. Wat een mooi beroep, dat ik dat mag maken tot de drager van gedachten en gevoelens. Van blanco tot beleving."

fingerprint.nl

Nog geen lid? Doe mee en blijf op de hoogte! Het lidmaatschap staat open voor iedereen met belangstelling voor biologisch-dynamische landbouw. Meld je aan op bdvereniging.nl/ lid-woorden.

zaterdag 27 juni 2020
10.30 -16.00 uur
Kraaybeekkerhof, Driebergen

Delen van ervaringen, resultaten
en ideeën.
Gelegenheid om ook zelf onderzoek en
ideeën te presenteren.

Geïnteresseerden in de BD-Master
2020-2021 kunnen spreken met de
begeleiders. Het Traject BD-Master
stimuleert mensen het pad op te gaan
naar vakmanschap en meesterschap
op basis van een zelf samengesteld
programma.

Met medewerking van Jan Diek van
Mansvelt, Albert de Vries, Inno Kock,
Luc Ambagts, Rob van Haarlem.

Informatie over programma,
opzet, werkwijze en kosten:
bdmaster@bdvereniging.nl.

BD-Master van het Eigen Kunnen

Ervaring en Onderzoek in
de biodynamische landbouw

Vereniging voor
Biologisch-Dynamische
Landbouw en Voeding